

Randall Collins

*Max Weber. A Skeleton Key**

BART TROMP

Max Weber beschouw ik als de grootste van de dode sociologen en Randall Collins als de belangrijkste van de levende. Collins heeft vijftien jaar geleden een korte monografie geschreven over de eerste. Ik ben nog nooit een verwijzing naar dit boekje tegengekomen en besluit daaruit dat het in ieder geval niet wijd en zijd bekendheid heeft verworven. Daarmee is aan de eerste voorwaarde voldaan die de redactie van dit nummer heeft gesteld. *Max Weber. A Skeleton Key* is in mijn ogen ook een klein meesterwerkje. Dit oordeel vergt een wat uitgebreidere toelichting.

In de eerste plaats is het een exemplarische analyse van de samenhang tussen het oeuvre van Weber en diens persoon, al was het alleen maar omdat het Collins' uitgangspunt is dat het doorvorsen van de laatste niet vanzelfsprekend en bij iedereen de sleutel is tot begrip van het eerste. Maar in het geval van Weber, zo betoogt hij, ligt het wel zo. Zonder zich te verlaten op de voorschriften van de 'Weense wonderdokter' (Vladimir Nabokov) geeft Collins een originele en overtuigende uitleg van Webers intellectuele ineenstorting na de dood van zijn vader en van de kennelijke neurose waaronder hij de rest van zijn leven in meerdere en later mindere mate leed. De prijs die hij als mens betaalde was enorm, maar zijn aandoening gaf hem, volgens Collins, het excuus aan het dwangbuis van zijn politieke en academische aspiraties te ontsnappen en een ongekend autonome intellectuele en menselijke ontwikkeling door te maken. Weber kon zijn artikelen en hoofdstukken zonder de hinder van een of ander 'objectief' referentie-systeem in het door hemzelf geredigeerde *Archiv für Sozialwissenschaft* publiceren, net zoals *Wirtschaft und Gesellschaft* geschreven werd voor een reeks waarover hij de redactie voerde.

Uit deze laatste opmerkingen komt naar voren hoe Collins deze monografie ook weet te gebruiken om de steeds bureaucratischer vormgeving van de acade-

* Beverly Hills/London/New Delhi: Sage, 1986

misce sociale wetenschap van vandaag de dag aan de orde te stellen. Wie van de universiteit ooit verwachtte dat deze een broedplaats van ongebonden intellectuele en culturele prestaties was, moet de Weberiaanse frases 'onttovering van de wereld' en 'ijzeren huis der horigheid' bitter in de oren klinken. (Collins' fameuze artikel over de aanstaande ineenstorting van de Sovjetunie uit 1980 werd door vele gerenommeerde tijdschriften geweigerd, zodat hij het in arren moede maar in zijn eigen *Weberian Sociological Theory* [Cambridge, Cambridge University Press, 1986] publiceerde.)

De hoofdmoot van zijn monografie is overzicht en interpretatie van het werk van Weber. Ook dit vind ik voorbeeldig. Collins is geen blinde bewonderaar, evenmin een pietjepeuteraar die met een fileermesje een – dode – leeuw ontleedt, noch het type dat parasiteert op een Grote Denker om met frutsels uit diens werk eigen prietpraat op te sieren. Collins verplaatst zich in de problemen die Weber zich stelde, in de wijze waarop Weber dat deed en dus ook in de antwoorden waartoe deze kwam. Hij doet dat met empathie – een heel verschil met een andere en zeker ook waardevolle monografie over Weber, de nogal kribbige van Frank Parkin (*Max Weber*, Chichester – London/New York, Ellis Horwood – Tavistock, 1982). Maar die empathie maakt het hem ook mogelijk binnen het kader dat Weber koos, kritische opmerkingen maken.

Max Weber. A Skeleton Key is daarom meer dan een introductie tot Weber, het is veruit het beste overzicht van diens sociologie, juist omdat het zich concentreert op de grote lijnen. Toch is dat niet de voornaamste reden waarom ik dit zo'n – miskend – meesterwerkje vind. In de sociale wetenschap gaat het tenslotte niet om de kwaliteit van intellectuele biografieën en de interpretatie van belangrijke voorgangers. Nee, het belang van Collins' studie ligt uiteindelijk elders en hij motiveert het zelf in de redenen waarom hij Weber 'our greatest sociologist' (p. 131) noemt: omdat zijn werk de historisch-vergelijkende basis vormt voor theorieën over vrijwel alle relevante sociale verschijnselen, welke hij deels zelf al formuleerde en empirisch uitwerkte. Dit motief demonstreert Collins overtuigend in zijn uiteenzetting van Webers werk, want die is geschreven als een reeks reconstructies van diens al dan niet impliciete theorieën. Collins doet dit helder, goed onderbouwd en met een aanstekelijk enthousiasme. Daarom waardeer ik zijn monografie bovenal als een voortreffelijke inleiding in de sociologie voor sociologen, die bij herlezing steeds opnieuw prikkelende gezichtspunten oplevert.

